

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

13 януари 2021 година *

„Преюдициално запитване — Спешно преюдициално производство — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Европейска заповед за арест — Рамково решение 2002/584/ПВР — Процедури за предаване между държавите членки — Член 6, параграф 1 и член 8, параграф 1, буква в) — Европейска заповед за арест, издадена въз основа на национален акт за привличане на обвиняем — Понятие „заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ — Липса на национална заповед за задържане — Последици — Ефективна съдебна защита — Член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз“

По дело C-414/20 PPU

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Специализирания наказателен съд (България) с акт от 3 септември 2020 г., постъпил в Съда на 4 септември 2020 г., в рамките на наказателно производство срещу

ММ,

в присъствието на:

Специализирана прокуратура,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: A. Prechal, председател на състава, N. Wahl (докладчик), F. Biltgen, L. S. Rossi и J. Passer, съдии,

генерален адвокат: J. Richard de la Tour,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид искането на запитващата юрисдикция от 3 септември 2020 г., постъпило в Съда на 4 септември 2020 г., преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на спешното производство по член 107 от Процедурния правилник на Съда,

предвид решението на трети състав от 21 септември 2020 г. да уважи това искане,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 11 ноември 2020 г.,

* Език на производството: български.

като има предвид становищата, представени:

- за ММ, от В. Т. Братоевска и Т. Гинчева, адвокати,
- за българското правителство, от Т. Цингилева и Л. Захаријева, в качеството на представители,
- за испанското правителство, от М. J. Ruiz Sánchez, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от С. Ladenburger, Ив. Залогин и S. Grünheid, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 9 декември 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 6, параграф 1 и член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки (ОВ L 190, 2002 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 3), изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г. (ОВ L 81, 2009 г., стр. 24) (наричано по-нататък „Рамково решение 2002/584“), и на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на образувано срещу ММ наказателно производство, в хода на което в подкрепа на искане за изменение на взета по отношение на ММ мярка за неотклонение задържане под стража е оспорена валидността на издадена спрямо него европейска заповед за арест.

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Член 1 от Рамково решение 2002/584, озаглавен „Определение на понятието европейска заповед за арест и задължение за изпълнението ѝ“, гласи:
 - „1. Европейската заповед за арест е съдебно решение, което е издадено от държава членка, с оглед задържане и предаване на друга държава членка на издирвано лице, с цел наказателно преследване или изпълнение на присъда за лишаване от свобода или на мярка, изискваща задържане.
 - 2. Държавите членки следва да изпълнят всяка европейска заповед за арест въз основа на принципите на взаимното признаване и в съответствие с разпоредбите на настоящото рамково решение.
 - 3. Рамковото решение няма действие по отношение на изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 [ДЕС]“.

- 4 Член 6 от това рамково решение, озаглавен „Определяне на компетентните съдебни органи“, предвижда:

„1. Издаващият съдебен орган е съдебният орган на държавата членка, издала европейската заповед за арест, компетентен да я издаде съгласно правото на тази държава.

2. Изпълняващият съдебен орган е съдебният орган на изпълняващата държава членка, който е компетентен да изпълни европейската заповед за арест съгласно правото на тази държава.

3. Всяка държава членка следва да уведоми генералния секретариат на Съвета за компетентните съдебни органи според своето законодателство“.

- 5 Член 8 от посоченото рамково решение, озаглавен „Съдържание и форма на европейската заповед за арест“, предвижда в параграф 1, буква в):

„Европейската заповед за арест съдържа следната информация в съответствие с формуляра, включен в приложението:

[...]

в) доказателства за влязла в сила присъда, заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила, попадащ в обхвата на членове 1 и 2;

[...]“.

- 6 В приложението към Рамково решение 2002/584 е предвиден формуляр, съдържащ единен образец на европейската заповед за арест. В буква б), точка 1 от този формуляр, отнасяща се до „[р]ешение[то], въз основа на което е издадена заповедта“, се посочва „[з]аповед за арест или съдебно решение със същия правен ефект“.

Българското право

- 7 Рамково решение 2002/584 е транспонирано в българското право със Закона за екстрадицията и европейската заповед за арест (ДВ, бр. 46 от 3 юни 2005 г., наричан по-нататък „ЗЕЕЗА“). Член 37 от ЗЕЕЗА съдържа разпоредби относно издаването на европейска заповед за арест, чийто текст е почти идентичен с текста на разпоредбите на член 8 от това рамково решение.
- 8 Съгласно член 56, алинея 1, точка 1 от ЗЕЕЗА в досъдебната фаза на наказателното производство прокурорът е компетентен да издаде европейска заповед за арест за обвиняем. В тази фаза на наказателното производство българското законодателство не предвижда възможност съдът да участва при издаването на европейската заповед за арест или да упражнява контрол за нейната валидност, нито преди, нито след издаването ѝ.
- 9 Съгласно член 200 от Наказателно-процесуалния кодекс (наричан по-нататък „НПК“), във връзка с член 66 от ЗЕЕЗА, европейската заповед за арест може да се обжалва само пред прокурор от по-горестоящата прокуратура.
- 10 Постановлението за принудително довеждане, което има за цел довеждане на обвиненото в извършване на престъпление лице пред разследващите полицейски органи, е уредено в член 71 от НПК. То може да се обжалва само пред прокурора.
- 11 Привличането в качеството на обвиняем, на лице, което е заподозряно в извършването на престъпление, е уредено по-конкретно в член 219 от НПК.

- 12 Член 219, алинея 1 от НПК гласи: „[к]огато се съберат достатъчно доказателства за виновността на определено лице [...], разследващият орган докладва на прокурора и привлича лицето като обвиняем със съставяне на съответно постановление“. То се издава от разследващия орган под контрола на прокурора. Както следва от член 219, алинеи 4—8 и от член 221 от НПК, целта на това постановление е да се информира лицето, заподозряно в извършването на престъпление, за повдигнатото обвинение, и да му се даде възможност да се защити. Това постановление няма като правно действие задържането на обвиняемия.
- 13 Постановлението на разследващия орган за привличане на обвиняем не подлежи на обжалване пред съд. То може да се обжалва само пред прокурора. Всъщност член 200 от НПК предвижда, че „[п]остановленията на разследващия орган се обжалват пред прокурора. Постановленията на прокурора, които не подлежат на съдебен контрол, се обжалват пред прокурор от по-горестоящата прокуратура, чието постановление не подлежи на обжалване“.
- 14 Вземането на мярка за неотклонение задържане под стража по отношение на обвиняем в досъдебното производство е уредено в член 64 от НПК.
- 15 Съгласно текста на член 64, алинея 1 от НПК „[м]ярка за неотклонение задържане под стража в досъдебното производство се взема от съответния първоинстанционен съд по искане на прокурора“.
- 16 За да отправи такова искане до съда за вземане на най-тежката мярка за неотклонение по отношение на обвиняемия лице в досъдебното производство, прокурорът трябва да прецени дали са налице основанията по член 63, алинея 1 от НПК.
- 17 По реда на член 64, алинея 2 от НПК прокурорът може да постанови задържане на обвиняемия до 72 часа, за да осигури явяването му пред съответния съд, който евентуално да вземе мярка за неотклонение задържане под стража.
- 18 Член 64, алинея 3 от НПК гласи: „[с]ъдът незабавно разглежда делото [...] с участието на [...] обвиняемия [...]“.
- 19 Съгласно член 64, алинея 4 от НПК съдът е органът, компетентен да разгледа искането за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража и да прецени дали да вземе тази мярка, да избере по-лека мярка за неотклонение или изцяло да откаже вземането на мярка за неотклонение по отношение на обвиняемия.
- 20 Съгласно член 270 от НПК, озаглавен „Произнасяне по мярката за неотклонение и другите мерки за процесуална принуда в съдебното производство“:
- „1. Въпросът за изменение на мярката за неотклонение може да се поставя по всяко време на съдебното производство. Ново искане по мярката за неотклонение в съответната инстанция може да се прави при промяна на обстоятелствата.
2. Съдът се произнася с определение в открито заседание.
- [...]
4. Определението по ал. 2 и 3 подлежи на обжалване и протестиране [...]“.

Спорът в главното производство, преюдициалните въпроси и производството пред Съда

- 21 В България се води наказателно производство срещу четиридесет и едно лица за участие в организирана престъпна група за разпространение на наркотици. Шестнадесет от тези лица, сред които и ММ, са се укрили.
- 22 С постановление от 8 август 2019 г. на основание член 71 от НПК разследващият орган обявява ММ за издирване с цел принудителното му довеждане в сградата на полицията. Това постановление, издадено от разследващ полицай, реално никога не е изпълнено.
- 23 С постановление от 9 август 2019 г. разследващият орган, с одобрението на прокурора, е привлякъл ММ като обвиняем за участие в организирана престъпна група за разпространение на наркотици. Тъй като ММ се укрива, това постановление, което според запитващата юрисдикция няма като правно действие задържането на това лице, а само информирането му за повдигнатото срещу него обвинение, е предявено единствено на служебния му защитник.
- 24 На 16 януари 2020 г. прокурорът издава европейска заповед за арест спрямо ММ. В графата „[р]ешение, въз основа на което е издадена заповедта“, в точка 1, озаглавена „[з]аповед за арест или съдебно решение със същия правен ефект“, е посочено единствено постановлението от 9 август 2019 г., с което ММ е привлечен в качеството на обвиняем.
- 25 На 25 март 2020 г. делото е внесено в съда за разглеждане по същество.
- 26 На 16 април 2020 г. прокурорът прави искане за вземане на мярка задържане под стража по отношение на укриващите се подсъдими, включително спрямо ММ. В открито съдебно заседание, проведено на 24 април 2020 г., запитващата юрисдикция оставя искането без разглеждане с аргумента, че по националния закон не е възможно да се постанови такова задържане в отсъствието на подсъдимия.
- 27 На 5 юли 2020 г. в изпълнение на европейската заповед за арест ММ е задържан в Испания. На 28 юли 2020 г. той е предаден на българските съдебни органи. Същия ден прокурорът внася искане за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража по отношение на ММ.
- 28 На 29 юли 2020 г. в съдебно заседание, на което ММ се явява лично и е изслушан, запитващата юрисдикция взема спрямо него мярка за неотклонение задържане под стража.
- 29 На 5 август 2020 г. ММ обжалва определението, с което по отношение на него е взета мярка за неотклонение задържане под стража, като изтъква по-конкретно незаконосъобразността на издадената срещу него европейска заповед за арест, и иска от втората съдебна инстанция да отправи преюдициално запитване до Съда.
- 30 На 14 август 2020 г. втората съдебна инстанция потвърждава определението за вземане на мярка за неотклонение задържане под стража на ММ, без да разгледа въпросите, свързани с пороците в европейската заповед за арест, и отхвърля искането за отправяне на преюдициално запитване до Съда.
- 31 На 27 август 2020 г. ММ подава ново искане пред запитващата юрисдикция на основание член 270 от НПК за преразглеждане на законосъобразността на определението за взетата по отношение на него мярка за неотклонение задържане под стража.
- 32 В открито съдебно заседание, проведено на 3 септември 2020 г., ММ посочва по-специално че издадената срещу него европейска заповед за арест е незаконосъобразна, като тази незаконосъобразност не била отчетена от испанския изпълняващ съдебен орган, поради факта че ММ е изразил съгласие за предаване на българските органи. ММ изтъква правото да се

позове на тази незаконосъобразност пред запитващата юрисдикция и твърди, че посочената незаконосъобразност опорочава и определението за взетата по отношение на него мярка за неотклонение задържане под стража. Поради това ММ иска отмяна на това определение.

33 При тези обстоятелства Специализираният наказателен съд (България) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Съответен ли е на член 6, алинея 1 от Рамково решение 2002/584 национален закон, съобразно който европейската заповед за арест и националният акт, въз основа на който тя е издадена, се издават само от прокурора, без възможност съдът да вземе участие или да упражни предварителен или последващ контрол?

2) Съответна ли е на член 8, алинея 1, буква в) от Рамково решение 2002/584 европейска заповед за арест, която е издадена въз основа на акта за привличане на търсеното лице като обвиняем, без този акт да се отнася до задържането му?

3) При отрицателен отговор: Когато при издаването и контрола върху европейска заповед за арест не се допуска участие на съдебна юрисдикция и също така тя е издадена въз основа на национален акт, който не предвижда задържане, но при все това тази европейска заповед за арест бъде реално изпълнена и търсеното лице предадено, то следва ли на търсеното лице да се предостави ефективно правно средство за защита в рамките на същото наказателно производство, в което е издадена тази европейска заповед за арест. Следва ли ефективното правно средство за защита да представлява поставянето на търсеното лице в такова положение, в което би се намирало, ако нарушението не е било извършено?“.

34 С писмо от 1 декември 2020 г. запитващата юрисдикция уведомява Съда, че на 27 ноември 2020 г. взетата по отношение на ММ мярка за неотклонение задържане под стража е изменена и че понастоящем последният е с мярка за неотклонение домашен арест.

По спешното производство

35 С писмо от 4 септември 2020 г. запитващата юрисдикция иска преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на спешното производство, предвидено в член 107 от Процедурния правилник на Съда.

36 В това отношение следва да се отбележи, на първо място, че преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Рамково решение 2002/584, което спада към областите по част трета, дял V от Договора за функционирането на ЕС във връзка с пространството на свобода, сигурност и правосъдие. Следователно то може да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство, предвидено в член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и в член 107 от Процедурния правилник на Съда.

37 На второ място, що се отнася до критерия за спешност, съгласно постоянната практика на Съда следва да се вземе предвид обстоятелството, че към датата на отправяне на преюдициалното запитване заинтересованото лице в главното производство не е на свобода и че продължаването на задържането му зависи от изхода на спора в главното производство (вж. в този смисъл решения от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и Цвикау), C-508/18 и C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 38 и от 14 май 2020 г., Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság, C-924/19 PPU и C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, т. 99).

38 В случая, както е видно от точки 21, 28, 31 и 32 от настоящото решение, по спора в главното производство ММ е заподозрян за участие в организирана престъпна група за разпространение на наркотици и на 29 юли 2020 г. по отношение на него е постановено определение за вземане

на мярка за неотклонение задържане под стража. На 27 август 2020 г. на основание член 270 от НПК ММ е сезирал запитващата юрисдикция с искане, с което е оспорил законосъобразността на това задържане, като в този контекст се е позовал на незаконосъобразността на издадената срещу него европейска заповед за арест.

- 39 От това следва, че към момента на отправяне на преюдициалното запитване продължаването на задържането на ММ под стража зависи от решението на Съда, доколкото отговорът му на поставените от запитващата юрисдикция въпроси би могъл да има непосредствени последици за съдбата на акта, с който се разпорежда задържането му под стража. Освен това изменението на постановената срещу ММ мярка за неотклонение в мярка за неотклонение домашен арест, не засяга този извод, доколкото последната също може да ограничи в значителна степен свободата на ММ.
- 40 При тези обстоятелства на 21 септември 2020 г. по предложение на съдията докладчик и след изслушване на генералния адвокат трети състав на Съда уважи искането на запитващата юрисдикция за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното преюдициално производство.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 41 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 6, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 трябва да се тълкува в смисъл, че качеството на „издаващ съдебен орган“ по смисъла на тази разпоредба е обусловено от наличието на възможност за упражняване на съдебен контрол върху решението за издаване на европейската заповед за арест и върху националния акт, на който се основава последната.
- 42 В това отношение запитващата юрисдикция посочва, че както решението за издаване на разглежданата в главното производство европейска заповед за арест, така и националният акт за привличане на обвиняем, въз основа на който е издадена посочената заповед за арест, трябва да се считат за постановени само от прокурора. Доколкото приложимото национално право не предвижда никаква възможност за съдебно обжалване на тези актове, посочената юрисдикция счита, че е необходимо Съдът да се произнесе по съответствието на това право с член 6, параграф 1 от Рамково решение 2002/584.
- 43 За сметка на това запитващата юрисдикция не поставя под съмнение квалифицирането на прокурора като издаващ съдебен орган по смисъла на член 6, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 с оглед на изложените от Съда признаци, които позволяват да се възприеме тази квалификация, а именно, от една страна, участието му в наказателното правораздаване, и от друга, неговата независимост при упражняване на функциите му, свързани с издаването на европейска заповед за арест (вж. в този смисъл решения от 27 май 2019 г., OG и PI (Прокуратури на Любек и Цвикау), C-508/18 и C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, т. 51 и 74, и от 12 декември 2019 г., Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie (Прокурори на Лион и Тур), C-566/19 PPU и C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 52).
- 44 Като уточнява Съдът обаче, наличието на възможност за упражняване на съдебен контрол върху решението за издаване на европейска заповед за арест, взето от орган, който не е юрисдикция, не представлява условие, което да позволи този орган да бъде квалифициран като издаващ съдебен орган по смисъла на член 6, параграф 1 от Рамковото решение 2002/584. Подобно изискване не попада в обхвата на устройствените и организационни правила на посочения орган, а се отнася до производството по издаване на такава заповед, което трябва да отговаря

на изискването за ефективна съдебна защита (решение от 24 ноември 2020 г., *Oprehaar Ministerie* (Съставяне на подправени документи), C-510/19, EU:C:2020:953, т. 46 и цитираната съдебна практика).

- 45 В замяна на това липсата на такава възможност за упражняване на съдебен контрол върху решението за издаване на европейска заповед за арест, взето от орган, който не е юрисдикция, е от значение за отговора на първата част от третия въпрос, така че при отговора на този въпрос ще бъдат разгледани изискванията, присъщи на ефективната съдебна защита, в случай че е видно, че съгласно националното право на издаващата държава членка условията за издаване на европейска заповед за арест и националният акт, въз основа на който тя е издадена, не могат да бъдат предмет на съдебен контрол в тази държава членка, било то преди предаването на търсеното лице или след това.
- 46 Ето защо на първия въпрос следва да се отговори, че член 6, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 трябва да се тълкува в смисъл, че качеството на „издаващ съдебен орган“ по смисъла на тази разпоредба не е обусловено от наличието на възможност за упражняване на съдебен контрол върху решението за издаване на европейската заповед за арест и върху националния акт, на който се основава тази европейска заповед за арест.

По втория въпрос

- 47 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584 трябва да се тълкува в смисъл, че европейска заповед за арест следва да се счита за невалидна, когато не е издадена въз основа на „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба.
- 48 Най-напред следва да се припомни, че принципът на взаимно признаване, на който почива системата на европейската заповед за арест, се основава на принципа на взаимно доверие между държавите членки, че съответните им национални правни системи са в състояние да осигурят еднаква и ефективна защита на основните права, признати на равнището на Съюза, и в частност в Хартата (решение от 1 юни 2016 г., *Bob-Dogi*, C-241/15, EU:C:2016:385, т. 33 и цитираната съдебна практика).
- 49 Принципите на взаимно признаване и на взаимно доверие, на които почива системата на европейската заповед за арест, се основават по конкретно на предпоставката, че съответната европейска заповед за арест е била издадена в съответствие с минималните изисквания, от които зависи нейната валидност, сред които е изискването по член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584. Всъщност тази съдебна защита на две равнища по принцип липсва в положение, в което е приложена процедура за издаване на европейска заповед за арест, без издаването ѝ да е било предшествано от прието от национален съдебен орган решение, каквато е националната заповед за задържане, към която се добавя европейската заповед за арест (вж. в този смисъл решение от 1 юни 2016 г., *Bob-Dogi*, C-241/15, EU:C:2016:385, т. 57).
- 50 В този контекст Рамково решение 2002/584 предвижда по-специално в член 8, параграф 1, буква в), че европейската заповед за арест трябва да съдържа информация, представена съгласно включения в приложението към това рамково решение формуляр, за наличието на „влязла в сила присъда, заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила, попадащ в обхвата на членове 1 и 2“ от посоченото рамково решение. Тази информация трябва да се посочи в буква б) от формуляра, съдържащ се в това приложение, озаглавена „Решение, въз основа на което е издадена заповедта“, като точка 1 от тази буква предвижда да се посочи „[з]аповед[та] за арест или съдебно[то] решение със същия правен ефект“.

- 51 Следва да се припомни, че макар Рамково решение 2002/584 да не съдържа точно определение на понятието „заповед за задържане или [...] подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“, от практиката на Съда е видно, че това понятие се отнася, на първо място, до национален акт, отделен от европейската заповед за арест (вж. в този смисъл решение от 1 юни 2016 г., *Bob-Dogi*, C-241/15, EU:C:2016:385, т. 58).
- 52 Що се отнася, на второ място, до това, което следва да се разбира под понятието „съдебен акт“, прието е, че това понятие обозначава всички актове на органите, които участват в наказателното правораздаване в държавите членки, с изключение на полицейските служби (решение от 10 ноември 2016 г., *Özçelik*, C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, т. 33).
- 53 Що се отнася, на трето място, до естеството на акта, посочен в член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584, както посочва по същество генералният адвокат в точки 90—93 от заключението си, за да попадне в обхвата на понятието „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба, националният акт, който служи за основание на европейска заповед за арест, дори да не е наречен „национална заповед за задържане“ в законодателството на издаващата държава членка, трябва да поражда равностойни правни последици, а именно тези на заповед за издирване и задържане на обвиняемото лице. Следователно това понятие се отнася не до всички актове, с които се възбужда наказателно преследване срещу дадено лице, а само до тези, които са предназначени чрез мярка за процесуална принуда да позволят задържането на това лице с оглед на явяването му пред съд за извършване на процесуални действия по наказателното производство.
- 54 В случая от данните, съдържащи се в акта за преюдициално запитване, е видно, че националният акт, въз основа на който е издадена европейската заповед за арест на ММ, е одобреното от прокурора постановление от 9 август 2019 г. за привличане на обвиняем, чийто предмет е само да се информира съответното лице за повдигнатото срещу него обвинение и да му се даде възможност да се защити, като представи обяснения и доказателства.
- 55 Освен това в отговор на направеното от Съда искане за разяснения запитващата юрисдикция уточнява, че освен постановлението за принудително довеждане, издадено от разследващ полицай на 8 август 2019 г., не е издадена друга национална заповед за задържане на ММ. Запитващата юрисдикция посочва по-конкретно че срещу ММ не е издадено постановление на основание член 64, алинея 2 от НПК.
- 56 С оглед на тези обстоятелства и ако те се окажат точни, което запитващата юрисдикция следва да провери, не изглежда, че правното основание на разглежданата в главното производство европейска заповед за арест е национална заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила, противно на изискванията на член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584, така че тази европейска заповед за арест би била невалидна.
- 57 С оглед на всички гореизложени съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584 трябва да се тълкува в смисъл, че европейска заповед за арест следва да се счита за невалидна, когато не е издадена въз основа на „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба. Това понятие се отнася до постановените от съдебен орган национални мерки за издирване и задържане на обвиняемо лице, които имат за цел довеждането му пред съда за извършване на процесуални действия по наказателното производство. Запитващата юрисдикция следва да провери дали национален акт за привличане на обвиняем, като този, въз основа на който е издадена разглежданата в главното производство европейска заповед за арест, поражда такива правни последици.

По третия въпрос

58 С третия си въпрос, който се състои от две части, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи, първо, дали когато в законодателството на издаващата държава членка липсват разпоредби, предвиждащи правно средство за защита с цел осъществяването на съдебен контрол върху условията за издаване на европейска заповед за арест от орган, който, въпреки че участва в правораздаването на тази държава членка, сам по себе си не е юрисдикция, Рамково решение 2002/584, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националната юрисдикция, пред която се оспорва законосъобразността на задържането под стража на лице, предадено в изпълнение на европейска заповед за арест, издадена въз основа на национален акт, който не може да се квалифицира като „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, и пред която в рамките на това производство е изтъкнато основание за невалидност на европейската заповед за арест с оглед на правото на Съюза, да обяви, че е компетентна да извърши такъв съдебен контрол за валидност. Второ, запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали Рамково решение 2002/584, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че изисква констатацията на националната юрисдикция, че съответната европейска заповед за арест е издадена в нарушение на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, тъй като не се основава на „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба, да има за последица освобождаването на лицето, спрямо което е взета мярка за неотклонение задържане под стража, след предаването му от изпълняващата държава членка на издаващата държава членка.

По компетентността на националната запитваща юрисдикция да разгледа валидността на европейската заповед за арест

59 С първата част от третия си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали след като е изправена пред последиците от изпълнението на европейската заповед за арест в производство по искане за отмяна на задържането под стража на ММ, изискваната от член 47 от Хартата ефективна съдебна защита следва да бъде предоставена именно от тази юрисдикция, или обратното, тя следва да се десезира от проблемите, свързани с валидността на европейската заповед за арест, като предостави на ММ възможност да води ново дело за получаване на парично обезщетение.

60 Запитващата юрисдикция уточнява, че съгласно приложимото българско наказателно-процесуално право, когато е сезирана с искане за оспорване на законосъобразността на мярка за неотклонение задържане под стража по член 270 от НПК, тя не разполага с възможност да извърши инцидентен съдебен контрол върху валидността на национална или европейска заповед за арест, доколкото няма компетентност да се произнесе по решението на прокурора да издаде такава заповед, като последната може да бъде обжалвана само пред прокурор от по-горестоящата прокуратура.

61 В това отношение, както Съдът вече е постановил, в случаите на производство относно европейска заповед за арест гарантирането, че правата на лицето, чието предаване се иска, ще бъдат зачетени, е на първо място отговорност на издаващата държава членка, за която следва да се презумира, че зачита правото на Съюза, и по-специално признатите от него основни права (решения от 23 януари 2018 г., Piotrowski, C-367/16, EU:C:2018:27, т. 50 и от 6 декември 2018 г., IK (Изпълнение на допълващо наказание), C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, т. 66).

- 62 От практиката на Съда е видно също, че системата на европейската заповед за арест съдържа защита на две равнища на процесуалните и основните права, от които трябва да се ползва издирваното лице, доколкото към съдебната защита, предвидена на първото равнище, при приемането на националното решение, каквато е националната заповед за арест, се добавя тази, която трябва да се осигури на второто равнище, при издаването на европейската заповед за арест, до което евентуално може да се стигне в кратък срок след приемането на посоченото национално съдебно решение (решения от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie* (Прокурори на Лион и Тип), C-566/19 PPU и C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 59 и от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 38).
- 63 Следователно, що се отнася до мярка като европейската заповед за арест, която може да засегне правото на свобода на съответното лице, тази защита предполага приемането на решение, което отговаря на изискванията, присъщи на ефективната съдебна защита, поне на едно от двете равнища на посочената защита (решения от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie* (Прокурори на Лион и Тип), C-566/19 PPU и C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 60 и от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 39).
- 64 Впрочем второто равнище на защита на правата на съответното лице предполага, че издаващият съдебен орган следи за спазването на необходимите условия за издаването на европейската заповед за арест и преценява по обективен начин дали издаването на европейска заповед за арест е с пропорционален характер, отчитайки всички уличаващи и оневиняващи доказателства и без да е изложен на риска да бъде обвързан от изпълнението на външни указания, по-специално от страна на изпълнителната власт (решения от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie* (Прокурори на Лион и Тип), C-566/19 PPU и C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 61 и от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 40).
- 65 Освен това следва да се припомни, че когато с правото на издаващата държава членка се предоставя компетентност за издаване на европейска заповед за арест на орган, който, въпреки че участва в правораздаването на тази държава членка, сам по себе си не е юрисдикция, решението за издаване на такава заповед за арест, и по-специално пропорционалният характер на такова решение, трябва да може да подлежи в посочената държава членка на обжалване по съдебен ред, което изцяло отговаря на изискванията, присъщи на ефективната съдебна защита (решение от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 41 и цитираната съдебна практика).
- 66 С такава жалба срещу решението за издаване на европейска заповед за арест за целите на наказателното преследване, приета от орган, който, макар да участва в правораздаването и да се ползва от необходимата независимост по отношение на изпълнителната власт, не е юрисдикция, следва да се гарантира, че при съдебния контрол на това решение и на необходимите условия за издаването на тази заповед, и по-специално при проверката на нейния пропорционален характер, се съблюдават изискванията, присъщи на ефективната съдебна защита (решение от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 42).
- 67 Следователно държавите членки трябва да следят техните правни системи действително да гарантират равнището на съдебна защита, изисквано съгласно Рамково решение 2002/584, така както то е тълкувано в практиката на Съда, посредством процесуални способи за защита, които те прилагат и които могат да се различават в правопорядъците на една или друга държава (решение от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 43).

- 68 В този контекст установяването на право на самостоятелно обжалване на решението за издаване на европейска заповед за арест, взето от правораздавателен орган, който не е юрисдикция, представлява само една от наличните възможности (решения от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie* (Прокурори на Лион и Тип), C-566/19 PPU и C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 65 и от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 44).
- 69 Следователно наличието в националния правен ред на процесуални разпоредби, съгласно които условията за издаване на европейска заповед за арест, и по-специално нейният пропорционален характер, могат да подлежат на съдебен контрол в издаващата държава членка преди или едновременно с приемането ѝ, но и в по-късен момент, отговаря на изискването за ефективна съдебна защита (вж. в този смисъл решения от 12 декември 2019 г., *Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg и Openbaar Ministerie* (Прокурори на Лион и Тип), C-566/19 PPU и C-626/19 PPU, EU:C:2019:1077, т. 70 и 71 и от 12 декември 2019 г., *Openbaar Ministerie* (Прокуратура на Швеция), C-625/19 PPU, EU:C:2019:1078, т. 52 и 53).
- 70 Макар в съответствие с процесуалната автономия на националните органи Рамково решение 2002/584 да им предоставя право на преценка за конкретния начин за осъществяване на преследваните с него цели, по-специално за възможността да се предвиди определен вид обжалване на решенията относно европейската заповед за арест (вж. в този смисъл решение от 30 май 2013 г., F, C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, т. 52), това не променя факта, че държавите членки са длъжни да следят да не се възпрепятстват произтичащите от това рамково решение изисквания, в частност по отношение на съдебната защита, която е в основата му.
- 71 Освен това трябва да се припомни, че както следва от член 51, параграф 1 от Хартата, нейното спазване е задължително за държавите членки, а следователно и за техните юрисдикции, когато прилагат правото на Съюза, какъвто е случаят, в който издаващият съдебен орган и изпълняващият съдебен орган прилагат националните разпоредби, приети с оглед на изпълнението на Рамково решение 2002/584 (решение от 1 юни 2016 г., *Bob-Dogi*, C-241/15, EU:C:2016:385, т. 34 и цитираната съдебна практика). Такъв трябва да е случаят и когато става въпрос за ефективността на съдебния контрол, който трябва да се упражнява пряко или инцидентно спрямо решенията относно европейската заповед за арест.
- 72 Следователно, когато процесуалното право на издаващата държава членка не предвижда отделен способ за защита, позволяващ осъществяването на съдебен контрол на условията за издаване на европейската заповед за арест и нейния пропорционален характер преди, по време или след издаването ѝ, Рамково решение 2002/584, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че юрисдикцията, която се произнася в етап на наказателното производство след предаването на издирваното лице, трябва да може да упражни инцидентен контрол на условията за издаване на тази заповед за арест, когато валидността на последната е оспорена пред същата юрисдикция.
- 73 Такъв по-специално е случаят в положение като разглежданото в главното производство, при което в рамките на обжалване, с което се оспорва законосъобразността на решението за задържане под стража на дадено лице, съответната юрисдикция е сезирана с искане, с което инцидентно се оспорва редовността на процедурата по издаване на европейската заповед за арест, отнасяща се до това лице, и по-специално наличието на „заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584, доколкото тази заповед е дала възможност за задържането на посоченото лице и за явяването му пред съд, както и за последващото приемане на мярка, свързана с лишаване от свобода.

74 Следователно на първата част от третия въпрос следва да се отговори, че когато в законодателството на издаващата държава членка липсват разпоредби, предвиждащи правно средство за защита с цел осъществяването на съдебен контрол върху условията за издаване на европейска заповед за арест от орган, който, въпреки че участва в правораздаването на тази държава членка, сам по себе си не е юрисдикция, Рамково решение 2002/584, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националната юрисдикция, пред която се оспорва законосъобразността на задържането под стража на лице, предадено в изпълнение на европейска заповед за арест, издадена въз основа на национален акт, който не може да се квалифицира като „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, и пред която в рамките на това производство е изтъкнато основание за невалидност на европейската заповед за арест с оглед на правото на Съюза, да обяви, че е компетентна да извърши такъв съдебен контрол за валидност.

По последиците от установяването на невалидността на европейската заповед за арест за задържането под стража на обвиняемия

75 С втората част от третия си въпрос запитващата юрисдикция иска от Съда да поясни дали установяването на невалидността на разглежданата в главното производство европейска заповед за арест трябва да има за последица поставянето на ММ в такова положение, в което би се намирал, ако нарушението на правото на Съюза не е било извършено, което в конкретния случай означава отмяна на мярката за неотклонение задържане под стража, взета по отношение на ММ.

76 Съгласно член 1, параграф 1 от Рамково решение 2002/584 целта на механизма на европейската заповед за арест е да бъде възможно задържането и предаването на издирвано лице, така че — с оглед на целта, преследвана с това рамково решение — извършеното престъпление да не остане ненаказано и това лице да бъде преследвано или да изтърпи наложеното му наказание лишаване от свобода (решение от 6 декември 2018 г., ИК (Изпълнение на допълващо наказание), C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, т. 39).

77 От това следва, както отбелязва и генералният адвокат в точки 148 и 149 от заключението си, че след като издирваното лице е било задържано, а впоследствие и предадено на издаващата държава членка, европейската заповед за арест по принцип е изчерпала правните си последици, с изключение на последиците от предаването, които са изрично предвидени в глава 3 от Рамково решение 2002/584, и че предвид присъщите на механизма на европейската заповед за арест рамки, последната не представлява правно основание за задържане на издирваното лице в издаващата държава членка.

78 В случая задържането под стража на ММ произтича от акт, приет на 29 юли 2020 г. вследствие на искане на прокурора.

79 Впрочем при липсата на хармонизация на условията, при които по отношение на обвиняем може да се вземе мярка за неотклонение задържане под стража и задържането му да бъде продължено (вж. в този смисъл решения от 19 септември 2018 г., Милев, C-310/18 PPU, EU:C:2018:732, т. 47 и от 28 ноември 2019 г., Специализирана прокуратура, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, т. 28), компетентната юрисдикция само при предвидените в нейното национално право условия може да постанови такава мярка и евентуално да я отмени, ако установи, че тези условия вече не са налице.

- 80 При това положение нито Рамково решение 2002/584, нито член 47 от Хартата задължават националната юрисдикция да освободи лицето, спрямо което е взета мярка за неотклонение задържане под стража, ако установи, че европейската заповед за арест, въз основа на която това лице е било предадено, е невалидна.
- 81 Ето защо единствено компетентната национална юрисдикция трябва да провери дали спрямо обвиняемия е взета национална мярка, свързана с лишаване от свобода, и дали тази мярка е приета в съответствие с националното право на издаващата държава членка. Освен това тази юрисдикция следва да определи с оглед на националното право на издаващата държава членка какви са последиците от липсата на валидна национална заповед за задържане за постановяването на мярка за неотклонение задържане под стража на обвиняем, а впоследствие и за продължаването на неговото задържане.
- 82 Следователно Рамково решение 2002/584, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква констатацията на националната юрисдикция, че съответната европейска заповед за арест е издадена в нарушение на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, тъй като не се основава на „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба, да има за последица освобождаването на лицето, спрямо което е взета мярка за неотклонение задържане под стража, след предаването му от изпълняващата държава членка на издаващата държава членка. При това положение запитващата юрисдикция следва да реши в съответствие с националното си право какви последици може да породи липсата на такъв национален акт като правно основание за издаване на разглежданата европейска заповед за арест спрямо решението за продължаване или прекратяване на задържането под стража на обвиняемия.
- 83 С оглед на всички изложени съображения на третия въпрос следва да се отговори, че:
- Когато в законодателството на издаващата държава членка липсват разпоредби, предвиждащи правно средство за защита с цел осъществяването на съдебен контрол върху условията за издаване на европейска заповед за арест от орган, който, въпреки че участва в правораздаването на тази държава членка, сам по себе си не е юрисдикция, Рамково решение 2002/584, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националната юрисдикция, пред която се оспорва законосъобразността на задържането под стража на лице, предадено в изпълнение на европейска заповед за арест, издадена въз основа на национален акт, който не може да се квалифицира като „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, и пред която в рамките на това производство е изтъкнато основание за невалидност на европейската заповед за арест с оглед на правото на Съюза, да обяви, че е компетентна да извърши такъв съдебен контрол за валидност.
 - Рамково решение 2002/584, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква констатацията на националната юрисдикция, че съответната европейска заповед за арест е издадена в нарушение на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, тъй като не се основава на „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба, да има за последица освобождаването на лицето, спрямо което е взета мярка за неотклонение задържане под стража, след предаването му от изпълняващата държава членка на издаващата държава членка. При това положение запитващата юрисдикция следва да реши в съответствие с националното си право какви последици може да породи липсата на такъв

национален акт като правно основание за издаване на разглежданата европейска заповед за арест спрямо решението за продължаване или прекратяване на задържането под стража на обвиняемия.

По съдебните разноси

- 84 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

- 1) Член 6, параграф 1 от Рамково решение 2002/584/ПВР на Съвета от 13 юни 2002 година относно европейската заповед за арест и процедурите за предаване между държавите членки, изменено с Рамково решение 2009/299/ПВР на Съвета от 26 февруари 2009 г., трябва да се тълкува в смисъл, че качеството на „издаващ съдебен орган“ по смисъла на тази разпоредба не е обусловено от наличието на възможност за упражняване на съдебен контрол върху решението за издаване на европейската заповед за арест и върху националния акт, на който се основава последната.
- 2) Член 8, параграф 1, буква в) от Рамково решение 2002/584, изменено с Рамково решение 2009/299, трябва да се тълкува в смисъл, че европейска заповед за арест следва да се счита за невалидна, когато не е издадена въз основа на „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба. Това понятие се отнася до постановените от съдебен орган национални мерки за издирване и задържане на обвиняемо лице, които имат за цел довеждането му пред съда за извършване на процесуални действия по наказателното производство. Запитващата юрисдикция следва да провери дали национален акт за привличане на обвиняем, като този, въз основа на който е издадена разглежданата в главното производство европейска заповед за арест, поражда такива правни последици.
- 3) Когато в законодателството на издаващата държава членка липсват разпоредби, предвиждащи правно средство за защита с цел осъществяването на съдебен контрол върху условията за издаване на европейска заповед за арест от орган, който, въпреки че участва в правораздаването на тази държава членка, сам по себе си не е юрисдикция, Рамково решение 2002/584, изменено с Рамково решение 2009/299, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че позволява на националната юрисдикция, пред която се оспорва законосъобразността на задържането под стража на лице, предадено в изпълнение на европейска заповед за арест, издадена въз основа на национален акт, който не може да се квалифицира като „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, и пред която в рамките на това производство е изтъкнато основание за невалидност на европейската заповед за арест с оглед на правото на Съюза, да обяви, че е компетентна да извърши такъв съдебен контрол за валидност.

Рамково решение 2002/584, изменено с Рамково решение 2009/299, разглеждано във връзка с правото на ефективна съдебна защита, гарантирано с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз, трябва да се тълкува в смисъл, че не изисква

констатацията на националната юрисдикция, че съответната европейска заповед за арест е издадена в нарушение на член 8, параграф 1, буква в) от това рамково решение, тъй като не се основава на „[национална] заповед за задържане или друг подлежащ на изпълнение съдебен акт със същата юридическа сила“ по смисъла на тази разпоредба, да има за последица освобождаването на лицето, спрямо което е взета мярка за неотклонение задържане под стража, след предаването му от изпълняващата държава членка на издаващата държава членка. При това положение запитващата юрисдикция следва да реши в съответствие с националното си право какви последици може да породят липсата на такъв национален акт като правно основание за издаване на разглежданата европейска заповед за арест спрямо решението за продължаване или прекратяване на задържането под стража на обвиняемия.

Prechal

Wahl

Biltgen

Rossi

Passer

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 13 януари 2021 година.

Секретар
A. Calot Escobar

Председател на трети състав
A. Prechal